

Warszawa, 23.07.24

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.7017.5.2023.JK

Pan

Donald Tusk

Prezes Rady Ministrów

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Al. Ujazdowskie 1/3

00-583 Warszawa

Szanowny Panie Premierze,

przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym w szczególności *Fundacją Chorób Mózgu*, w dniu 22 maja 2024 r. zorganizowałem w moim Biurze seminarium zatytułowane *„Palący problem – uzależnienie od palenia tytoniu i wyzwania dla polityki antynikotynowej”*.

Z uwagi na interdyscyplinarny charakter wniosków wynikających z przeprowadzonej debaty, zwracam się do Pana Premiera o zainteresowanie się sprawą i objęcie jej szczególnym nadzorem, gdyż polityka antynikotynowa państwa, a w zasadzie brak długofalowej, spójnej i konsekwentnej polityki państwa wobec uzależnienia od nikotyny, powoduje, że co roku w Polsce, w wyniku chorób odtyniowych umiera ok. 83. tys. osób. Oznacza to, że z mapy kraju, rok rocznie znika

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
bip.brpo.gov.pl

miasto wielkości Jeleniej Góry. Dodatkowo, blisko 28,8%¹ Polaków deklaruje, że pali codziennie i co należy podkreślić, powyższe wyniki mają tendencję zwykłą względem lat poprzednich. Szczególnie niepokojący, w mojej ocenie, jest wzrost liczby palących wśród dzieci i młodzieży.

W związku z tym trudnym i ważnym tematem, zwróciłem się do Ekspertów i organizacji społecznych o zmierzenie się z tym problemem i podjęcie próby wytypowania działań, jakie państwo powinno podjąć, aby zmniejszyć społeczne skutki uzależnienia od nikotyny.

1. W ocenie Ekspertów, jednym z najważniejszych wyzwań, jakie w ramach polityki antynikotynowej powinny zostać zrealizowane, jest wypracowanie długofalowego programu edukacji antytytoniowej i promocji zachowań prozdrowotnych, skierowanego do najmłodszych Obywateli. Bardzo ważne, co zgodnie podkreślają Eksperci, jest objęcie edukacją antynikotynową już najmłodszych uczniów szkół podstawowych, a nawet dzieci w wieku przedszkolnym, gdyż tylko świadomość konsekwencji i zagrożeń wynikających z używania wyrobów tytoniowych może uchronić młodzież przed uzależnieniem, a w konsekwencji doprowadzić do zmniejszenia populacji osób używających produktów nikotynowych. Przy czym należy zaznaczyć, że program ten musi być dostosowany do wieku odbiorców i opierać się na nowoczesnych i stale aktualizowanych narzędziach edukacyjnych, z uwzględnieniem mediów społecznościowych, które obecnie mają największy wpływ na kształtowanie zachowań i preferencji młodego pokolenia. W procesie edukacji nie można też pominąć nauczycieli, rodziców i opiekunów, tak aby również oni rozpowszechniali i promowali środowiska wolne od wyrobów zawierających nikotynę.

Podkreślenia wymaga, że nakłady związane z edukacją młodzieży są zawsze efektywniejsze kosztowo, niż wydatki związane z późniejszym leczeniem chorób odytoniowych.

2. W ramach polityki antynikotynowej, niezbędne jest również podjęcie działań wobec osób już uzależnionych i wprowadzenie programu wychodzenia z uzależnienia

---

¹ Dane wg Komitetu Zdrowia Publicznego PAN pt. „Ocena wybranych elementów systemu zdrowia w Polsce w oparciu o dowody naukowe i dobre praktyki innych krajów – Polskie Zdrowie 2.0”

od nikotyny. Zdaniem Ekspertów, osobom uzależnionym należy zapewnić dostęp do specjalistycznego wsparcia w zakresie interwencji behawioralnej, poradni medycznych oraz refundowanych produktów dopuszczonych do obrotu medycznego i mających potwierdzoną skuteczność w badaniach klinicznych w leczeniu uzależnień.

Należy też zaznaczyć, że poradnie anynikotynowe powinny być dostępne dla osób zainteresowanych zarówno stacjonarnie, jak i zdalnie z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Wskazuje się również na potrzebę opracowania nowoczesnych wytycznych dla lekarzy POZ w zakresie walki z uzależnieniem oraz wprowadzenie obowiązku przeprowadzania minimalnej interwencji antynikotynowej (MIA).

Ponadto, Eksperti podkreślali potrzebę wprowadzenia programów redukcji szkód (Harm Reduction) dla osób uzależnionych od nikotyny, które nie uzyskują poprawy w trakcie stosowania nikotynowej terapii zastępczej oraz leczenia farmakologicznego.

Powyzszym działaniom powinna towarzyszyć stała kampania prowadzona w mediach, w tym również w mediach społecznościowych, zachęcająca do skorzystania z pomocy w rzucaniu nałogu.

3. Konieczne jest również podjęcie działań zmierzających do ograniczenia dostępności produktów zawierających nikotynę. W tym obszarze postuluje się m. in. wprowadzenie obligatoryjnego weryfikowania przez sprzedawców wieku osoby nabywającej wyroby nikotynowe i wprowadzenia dotkliwych sankcji w przypadku nierespektowania tego obowiązku.

Nadto, zdaniem Ekspertów, efektywnym rozwiązaniem w walce z uzależnieniem od tytoniu byłoby wprowadzenie licencji na sprzedaż wyrobów nikotynowych, a nawet podniesienie minimalnego wieku uprawniającego do nabycia tych wyrobów z obowiązujących 18. lat do 21. roku życia.

Eksperti są zgodni, że stały wzrost opodatkowania wyrobów tytoniowych przyczyni się do zmniejszenia liczby osób sięgających po wyroby zawierające nikotynę.

4. W celu ograniczenia używania produktów nikotynowych, Eksperti wskazywali również na potrzebę wprowadzenia zakazu sprzedaży plastikowych, jednorazowych e-papierosów, które swoją atrakcyjną formą zachęcają do ich używania oraz wyeliminowanie z rynku e-papierosów z dodatkami smakowymi. Jak pokazują badania², inicjacja nikotynowa młodego pokolenia, a w konsekwencji uzależnianie, zaczyna się najczęściej od smakowych e-papierosów.

Należy podkreślić, że wprowadzenie takiego zakazu będzie również korzystne ze względu na ochronę środowiska.

Nadto, Eksperti wskazywali na konieczność wprowadzenia obowiązku badania, na koszt importera lub producenta, rzeczywistego składu wszystkich nowatorskich wyrobów tytoniowych, płynów do e-papierosów i saszetek z nikotyną przed ich wprowadzeniem do obrotu.

5. Kolejna kwestia, to reklama i promocja wyrobów nikotynowych. Jest to obszar, który wymaga natychmiastowych zmian legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia całkowitego zakazu reklamy i promocji wyrobów nikotynowych. Z uwagi na niekwestionowaną szkodliwość wyrobów nikotynowych, każdy rodzaj reklamy i promocji tych artykułów powinien być zabroniony.

Dodatkowo, zwrócono moją uwagę na potrzebę wprowadzenia zakazu eksponowania wyrobów nikotynowych w punktach sprzedaży.

6. W związku z potrzebą prowadzenia jednolitej i spójnej polityki antynikotynowej, Eksperti wskazywali na potrzebę powołania centralnego ośrodka, który byłby odpowiedzialny za politykę antynikotynową i koordynowałby politykę państwa w zakresie walki z uzależnieniem od nikotyny. Do jego zadań powinno należeć monitorowanie konsumpcji produktów nikotynowych z użyciem wystandaryzowanych metod badawczych oraz dokonywanie ewaluacji wszystkich podjętych działań i usług związanych z redukcją używania tytoniu.

****

---

² Balwicki Łukasz: Rekomendacje w zakresie ochrony dzieci i młodzieży przed konsekwencjami używania produktów nikotynowych <https://www.pzh.gov.pl/wp-content/uploads/2020/12/Raport-koncowy-26.11.2020-1-po-G-i-po-M-2.pdf>

W świetle powyższego, stosownie do art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz.1058), zwracam się do Pana Premiera z gorącym apelem o pochylenie się nad przedstawionymi problemami oraz rozważenie możliwości przekazania zasygnalizowanych problemów do właściwych resortów.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek
(podpis na oryginale)